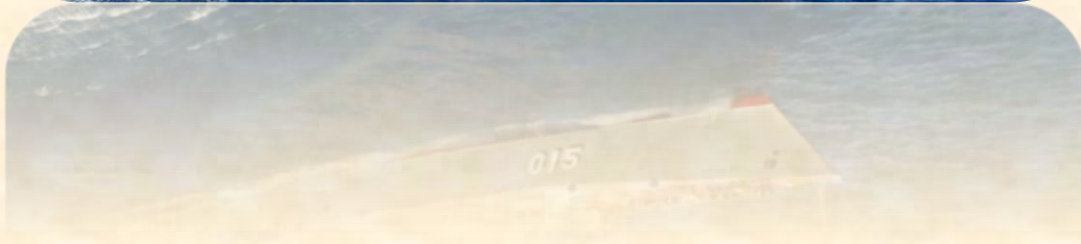

BẢN TIN NGÀY NGHIÊN CỨU BIỂN ĐÔNG

(Cập nhật 28/8/2020)

Tình hình nổi bật

RFA ngày 26/8 cho biết Bộ đội Biên phòng tỉnh Quảng Trị kết hợp với Chi cục Thủy sản vừa phát hiện và đuổi một tàu cá Trung Quốc hoạt động trái phép trên vùng biển của Việt Nam. Theo đó, sáng ngày 25/8, khi đang tuần tra, lực lượng chức năng Việt Nam trên tàu Kiểm ngư VN 0099KN nhận được tin báo có một tàu cá Trung Quốc đang đánh bắt thủy sản trái phép ở vùng biển Quảng Trị, cách đảo Cồn Cỏ khoảng 7 hải lý về phía Đông Nam và đã tiếp cận tàu cá này vào chiều cùng ngày. Trên tàu cá có 4 thuyền viên do ông Lý Vũ Tài ở đảo Hải Nam làm thuyền trưởng. Phía Việt Nam đã kiểm tra hành chính, lập biên bản vi phạm hành chính và đẩy đuổi tàu này khỏi vùng biển của Việt Nam. Theo Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, các tàu cá Trung Quốc vào vùng biển Việt Nam đa số là tàu vỏ sắt, có công suất lớn, không có số hiệu, không chấp hành hiệu lệnh kiểm tra, cắt lưới, bỏ chạy khi bị phát hiện.

RFA ngày 26/8 cho biết Đài Loan triển khai máy bay không người lái đến Trường Sa. Người phát ngôn Cơ quan Quốc phòng Đài Loan Sử Thuận Văn ngày 25/8 xác nhận Đài Loan đang triển khai máy bay không người lái sản xuất ở trong nước đến đảo Thái Bình (đảo Ba Bình) và đảo Đông Sa, thuộc quần đảo Trường Sa ở phía bắc Biển Đông. Cho biết các máy bay không người lái Albatross sẽ đóng quân trên 2 đảo này và quyết định được đưa ra nhằm phù hợp với chính sách Biển Đông của Chính quyền và nhằm nâng cao khả năng phòng thủ của Cảnh sát biển trên các đảo. Các máy bay không người lái của Đài Loan hiện đang được nâng cấp để cải thiện độ ổn định cơ học và tăng cường an toàn bay. Mỗi máy bay không người lái Albatross có thân máy bay dài 5,3 mét và sải cánh dài 8,6 m. Nó có thể mang trọng tải 55 kg và bay ở độ cao 4 km trong thời gian tối đa 12 giờ.

Ủy ban Hỗn hợp Việt Nam - Ấn Độ về Hợp tác Kinh tế Thương mại Khoa học và Công nghệ ngày 22/8 họp lần thứ 17 bàn về vấn đề Biển Đông. Tại cuộc họp, Việt Nam và Ấn Độ khẳng định tầm quan trọng của việc duy trì hoà bình, ổn định, an ninh, an toàn và tự do hàng hải và hàng không, giải quyết hòa bình các tranh chấp ở Biển Đông dựa trên luật pháp quốc tế, đặc biệt là Công ước Liên hợp quốc về Luật Biển (UNCLOS) 1982, và kêu gọi các bên tôn trọng phán quyết của các cơ chế giải quyết tranh chấp của UNCLOS. **Kết thúc kỳ họp, hai bên đã ký kết hai MoU quan trọng:** (i) MoU về “Hợp tác giữa Viện Đào tạo Ngoại giao Ấn Độ Sushma Swaraj (SSIFS), New Delhi và Học viện Ngoại giao Việt Nam, Hà Nội”; và (ii) “Biên bản ghi nhớ giữa Quỹ Biển quốc gia, New Delhi và Viện Nghiên cứu Biển và Hải đảo, Hà Nội”. Hai bên cũng nhất trí tăng cường hợp tác song phương

theo sáng kiến Ấn Độ - Thái Bình Dương (IPOI) và tầm nhìn của ASEAN về Ấn Độ - Thái Bình Dương để đạt được an ninh, thịnh vượng và phát triển cho tất cả trong khu vực. Ấn Độ mời Việt Nam cùng hợp tác trong một trong bảy trụ cột của IPOI.

BTQP Mỹ Mark Esper, ngày 26/8, chỉ trích Trung Quốc phương hại trật tự luật pháp và khẳng định Mỹ sẽ không nhượng bộ ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Dưới sự lãnh đạo của ĐCS Trung Quốc, Bắc Kinh không giữ lời như tuân thủ luật pháp; tôn trọng các cam kết với cộng đồng quốc tế như hứa đảm bảo quyền tự quyết với Hồng Công và không quân sự hóa Biển Đông. Quốc tế đang chứng kiến lối hành xử phá luật có hệ thống, hăm dọa kinh tế với bảy nợ phương hại tới trật tự mở, tự do của ĐCS Trung Quốc. Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương sẽ là trọng tâm cạnh tranh quyền lực với Trung Quốc. BQP Mỹ đã triển khai chiến lược toàn diện ở khu vực: (i) sẵn sàng ứng phó; (ii) củng cố quan hệ đối tác, đồng minh; (iii) mở rộng mạng lưới các quốc gia cùng mối quan tâm. Mỹ có trách nhiệm dẫn đầu và kiên quyết không nhượng bộ ở khu vực này. Mỹ tiếp tục bảo vệ hòa bình, ổn định khu vực, ngăn chặn Trung Quốc và muốn đưa Trung Quốc trở lại quỹ đạo phù hợp hơn với trật tự luật lệ.

Tàu khu trục tên lửa dẫn đường USS Mustin (DDG 89) của Mỹ ngày 27/8 tiến hành hoạt động tự do hàng hải (FONOP) ở Hoàng Sa. Theo Hạm đội 7, các tàu thuộc biên chế của Hạm đội 7 thường xuyên tiến hành FONOP trên Biển Đông nhằm phản đối các yêu sách phi pháp và bảo đảm quyền tự do hàng hải.

Bộ Quốc phòng Mỹ ngày 27/8 bày tỏ lo ngại việc Trung Quốc tập trận, trong đó có hoạt động phóng tên lửa đạn đạo, tại quần đảo Hoàng Sa. Hoạt động tập trận quân sự này là hành động mới nhất trong chuỗi hành động của CHND Trung Hoa nhằm khẳng định các yêu sách biển trái luật và gây bất lợi cho các nước láng giềng Đông Nam Á trên Biển Đông. Hành động của Trung Quốc đã đi ngược lại cam kết của nước này trong Tuyên bố về ứng xử các bên trên Biển Đông (DOC) năm 2002, đồng thời đặt câu hỏi về động cơ thực sự của Bắc Kinh trong các cuộc đàm phán Bộ Quy tắc ứng xử trên biển đang diễn ra giữa Trung Quốc và ASEAN.

Malaysia ngày 27/8 gửi công hàm số HA 30/20 lên Liên hợp quốc phản đối các yêu sách biển và chủ quyền của Philippines (trong công hàm số 192-2020 ngày 6/3/2020 của Philippines): (i) Đề trình của Malaysia nhất quán với quyền và nghĩa vụ của Malaysia về phân định ranh giới ngoài thềm lục địa ở nơi vượt quá 200 hải lý từ đường cơ sở để đo chiều rộng lãnh hải theo điều 76(7) của UNCLOS 1982; (ii) dứt khoát bác bỏ yêu sách biển quá mức bắt nguồn từ nhóm đảo Kalayaan của

Philippines vì không phù hợp với Phần IV của UNCLOS 1982 và không có cơ sở trong luật quốc tế; (iii) đệ trình của Malaysia không phương hại đến lập trường của các nước là các bên có tranh chấp đất hoặc biển theo các điều khoản phù hợp của UNCLOS 1982 cũng như Quy định thủ tục của CLCS; (iv) Malaysia chưa bao giờ công nhận yêu sách của Philippines với bang Sabah, trước đó gọi là Bắc Borneo; (v) yêu sách của Philippines đối với khu vực Bắc Borneo không có cơ sở trong luật pháp quốc tế.

Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Triệu Lập Kiên ngày 27/8 phản ứng lại việc Mỹ trừng phạt 24 doanh nghiệp nước này. Cho rằng hành động xây dựng của Trung Quốc trên lãnh thổ của mình hoàn toàn nằm trong phạm vi chủ quyền và không liên quan đến quân sự. Sự tham gia của các doanh nghiệp và cá nhân Trung Quốc vào các hoạt động xây dựng là hợp lý, hợp pháp và không thể chỉ trích. Việc Hoa Kỳ áp đặt các biện pháp trừng phạt bất hợp pháp với các công ty và cá nhân tham gia vào các hoạt động xây dựng là không hợp lý và can thiệp nghiêm trọng vào công việc nội bộ của Trung Quốc. Cho rằng đó là tư duy bá quyền và chính trị quyền lực, kêu gọi Mỹ sửa chữa những sai lầm của mình và ngay lập tức ngừng can thiệp vào công việc nội bộ của Trung Quốc. Trung Quốc sẽ thực hiện các biện pháp cứng rắn để bảo vệ lợi ích hợp pháp của các doanh nghiệp và cá nhân trong nước.

Phó Đô đốc Scott Conn, Tư lệnh Hạm đội 3 - Mỹ ngày 26/8 cho biết Hải quân Mỹ đang triển khai ít nhất 38 tàu chiến ở các vùng biển Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, bao gồm ở Biển Đông. “Các lực lượng hải quân của chúng tôi sẵn sàng phản ứng lại trước bất kỳ mối đe dọa nào đối với các đồng minh và đối tác Mỹ trên khắp khu vực”, ông cho biết khi được hỏi về việc Trung Quốc phóng 2 tên lửa đạn đạo vào Biển Đông.

Góc nhìn Quốc tế

+ Trung Quốc:

Học giả Ngô Sỹ Tồn ngày 28/8 phát biểu tại Hội thảo 70 năm quan hệ Việt – Trung do Học viện Ngoại giao phối hợp với Đại sứ quán Trung Quốc tổ chức, nêu ra những đặc điểm mới trong vấn đề Biển Đông trong 6 tháng cuối năm 2019 chuyển từ ổn định phát triển sang hỗn loạn bất an do sự gia tăng can dự của Mỹ vào tình hình Biển Đông đặc biệt là sau phát biểu của Ngoại trưởng Mỹ vào ngày 13/7. Nêu lên 4 vấn đề hợp tác biển gồm (i) Hợp tác Vịnh Bắc Bộ đạt được nhiều thành tựu chung sau 20 năm triển khai nhưng cách hợp tác cũ không phù hợp nữa và hai

nước cần tìm kiếm mô hình hợp tác mới; (2) Hai nước cần thay đổi quan điểm về biển và cần thiết lập cơ chế để kiểm soát nguy cơ xảy ra trên biển; (3) Tăng cường hợp tác trên các thể chế khác về song phương và đa phương, tăng cường hợp tác giao lưu trên các lĩnh vực lớn của hai nước; (4) Tăng cường thúc đẩy hợp tác giữa Cảng mậu dịch tự do Hải Nam với các cảng khẩu tại Quảng Ninh và Hải Phòng.

+ Đông Nam Á:

Học giả Campuchia Sao Phal Niseiy ngày 27/08 trên The Diplomat nhận định Nhật Bản tăng cường hợp tác với Campuchia và thúc đẩy vai trò ở ĐNÁ nhằm ngăn chặn hành động hung hăng của Trung Quốc ở Biển Đông và Hoa Đông. Trong trung tuần tháng 8, Ngoại trưởng Nhật Bản Toshimitsu Motegi đã tới 5 nước ĐNÁ gồm Singapore, Malaysia, Myanmar, Laos, Cambodia. Chuyến thăm của Ngoại trưởng Motegi tới Campuchia nhằm thúc đẩy quan hệ song phương, chiến lược FIOP và trao đổi về tình hình căng thẳng ở Biển Đông. Tác giả cho rằng hành động hung hăng của Trung Quốc ở Biển Đông và Biển Hoa Đông là lý do chính khiến Nhật Bản tăng cường vai trò ở khu vực. Tháng 7/2020, báo cáo quốc phòng của Nhật Bản cũng đã trực tiếp lên án Trung Quốc tăng cường hiện đại hoá quân sự và tranh thủ mở rộng yêu sách lãnh thổ ở Biển Đông và Hoa Đông trong bối cảnh các nước đang phải đối phó với đại dịch Covid-19.

+ Châu Âu – Mỹ:

Học giả Taylor Fravel (Đại học MIT - Mỹ) ngày 27/8 đánh giá việc Trung Quốc tăng tần suất tập trận và thử nghiệm các loại vũ khí mới cho thấy các thành quả mà Trung Quốc đã đạt được trong quá trình hiện đại hoá hải quân trong 2 thập kỷ qua. Ông lo ngại nếu Trung Quốc thử nghiệm bắn tên lửa DF-21 vào các mục tiêu di động, thì đây sẽ là mối đe dọa tới hoạt động của các tàu sân bay Mỹ tại khu vực.

Học giả 7 Greg Poling (CSIS) ngày 27/8 nhận định lệnh trừng phạt của Mỹ với các công ty Trung Quốc có thể không có ảnh hưởng đến các thực thể và cho rằng CCCC có thể có các nguồn cung khác. Tuy nhiên động thái này giúp thuyết phục các nước Đông Nam Á rằng chính sách của Mỹ không chỉ là lời nói suông. **Ông Dov Zakheim (cựu Thứ trưởng Quốc phòng Mỹ)** cho rằng động thái này mang lại hiệu quả tốt hơn biện pháp thuế quan do biện pháp thuế quan có tác dụng phụ lên cả người tiêu dùng Mỹ. **Ông Murray Hiebert (CSIS)** cho rằng tiếp theo Mỹ có thể trừng phạt các doanh nghiệp nhà nước Trung Quốc liên quan tới phá hoại môi trường do đòi lấn chiếm các đảo ở Biển Đông. **Bà Oriana Skylar Mastro (ĐH**

Stanford) cho rằng cả Mỹ và Trung Quốc đều đang chơi trò đối đầu, thi gan ở Biển Đông.

SCMP ngày 27/8 dẫn ý kiến học giả phương Tây nhận định hoạt động phóng tên lửa của Trung Quốc tại Biển Đông có thể làm tăng nguy cơ xung đột quân sự Mỹ-Trung. Derek Grossman (Viện RAND, Mỹ) cho rằng mặc dù chiến tranh khó xảy ra, nhưng nguy cơ các bên có tính toán sai lầm hoàn toàn có thể xảy ra. “Nếu Trung Quốc phóng tên lửa DF-21D gần khu vực tàu sân bay của Mỹ hoạt động, quân đội Mỹ có thể sẽ dùng vũ lực đáp trả bởi Mỹ có thể nhận định rằng tên lửa của Trung Quốc vừa bắn trượt mục tiêu. Tình hình sau đó có thể sẽ leo thang”. Steve Tsang (Đại học London, Anh) cho rằng triển vọng của quan hệ Trung-Mỹ là rất tiêu cực, và hải quân Mỹ có thể sẽ tiếp tục hoạt động tự do hàng hải tại Biển Đông, và có thể còn tăng tần suất để đáp trả hoạt động phóng tên lửa của Trung Quốc.

TS Satoru Nagao, Viện Nghiên cứu Hudson, Mỹ, ngày 26/8 nhận định việc Trung Quốc khai hỏa tên lửa DF-21 và DF-26 thể hiện sự lo lắng của Bắc Kinh trước các hoạt động của các nhóm tác chiến tàu sân bay do Washington đưa đến Biển Đông. Khi eo biển Đài Loan căng thẳng vào năm 1996, Bắc Kinh đã gây áp lực quân sự với Đài Bắc, nhưng rồi kế hoạch bị thất bại (Washington điều động tàu sân bay tới). Thời gian gần đây, trước các hành vi của Trung Quốc, Mỹ cũng đã liên tục triển khai đến 3 nhóm tác chiến tàu sân bay đến khu vực và đã có lúc 2 nhóm tác chiến tàu sân bay trong số đó tập trận chung ở Biển Đông. Vì thế, Trung Quốc muốn dùng DF-21 như thứ vũ khí răn đe ngược lại. Trong tương lai, Bắc Kinh đã tiết lộ tên lửa chống hạm DF-21 sẽ có phiên bản được phóng từ máy bay chiến đấu dòng H-6 (mục tiêu hoàn thành kế hoạch này vào năm 2025 và tầm bắn của DF-21 lên đến 3.000 km). H-6 chính là dòng oanh tạc cơ mà gần đây Bắc Kinh đã điều động đến đảo Phú Lâm thuộc quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam nhưng bị Trung Quốc chiếm đóng trái phép (vừa qua, một số oanh tạc cơ H-6G và H-6J thuộc dòng H-6 tham gia tập trận ở Biển Đông).

+ Các nước khác:

PGS Stephen Robert Nagy (Đại học Cơ Đốc giáo quốc tế - Nhật Bản), ngày 27/8 nêu ra 5 đặc điểm trong cách tiếp cận của Nhật Bản đối với cạnh tranh Mỹ - Trung bao gồm: (i) củng cố trật tự dựa trên luật lệ về kinh tế và an ninh; (ii) củng cố quan hệ đồng minh Mỹ - Nhật và các thể chế; (iii) gia tăng chất lượng và số lượng quan hệ đối tác chiến lược; (iv) thúc đẩy tầm nhìn "Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do và rộng mở" ; và (v) xây dựng sự dẻo dai. Mối lo ngại chính của Nhật Bản là sự sụp đổ trật tự dựa trên luật lệ, Mỹ bỏ rơi, và Trung Quốc thiết lập

trật tự lấy Trung Quốc làm trung tâm ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Do đó, Nhật Bản cố gắng vừa duy trì quan hệ với Trung Quốc, vừa củng cố đồng minh với Mỹ.

PGS Stephen Robert Nagy (Đại học Cơ Đốc giáo quốc tế - Nhật Bản) ngày 26/8 nhận định: “Việc Trung Quốc khai hỏa DF-21 và DF-26, vốn đều được xem là “sát thủ diệt hạm”, ở Biển Đông thể hiện ý đồ tăng cường sức mạnh quân sự tại vùng biển này, sẵn sàng đối đầu với các tàu sân bay Mỹ. Đây cũng là cách chính quyền Trung Quốc đối phó với dư luận trong nước khi Bắc Kinh đang bị Washington gia tăng áp lực toàn diện. Với tình hình hiện nay, nhiều khả năng căng thẳng tiếp tục leo thang từ cả hai phía Mỹ và Trung Quốc.

Tờ The Times of Indian ngày 22/8 cho rằng Việt Nam cũng bày tỏ mong muốn Ấn Độ thể hiện vai trò lớn hơn trong duy trì thượng tôn pháp luật ở khu vực, đặc biệt là yêu cầu các nước tuân thủ UNCLOS, đồng thời tích cực hợp tác trong thăm dò, khai thác dầu khí tại khu vực thềm lục địa hợp pháp của Việt Nam, bất chấp những phản đối từ Trung Quốc. Quan hệ Đối tác chiến lược toàn diện Ấn Độ - Việt Nam đang phát triển tốt đẹp, đặc biệt là trụ cột an ninh-quốc phòng. Ấn Độ đã và đang dành cho Việt Nam hai gói tín dụng để phát triển năng lực biển. Thứ trưởng Ngoại giao Thường trực Ấn Độ Harsh Shringla khẳng định Biển Đông là một phần của các lợi ích chung toàn cầu và Ấn Độ có “lợi ích quan trọng” đối với hòa bình và ổn định tại khu vực này.

Biên tập: Nguyễn Nhật